

Warszawa, 29 sierpnia 2014 r.

WYSTĄPIENIE FUNDACJI PANOPTYKON DOTYCZĄCE PROFILOWANIA POMOCY DLA OSÓB BEZROBOTNYCH¹

W maju br. roku weszła w życie ustawa o zmianie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz niektórych innych ustaw (dalej: **Ustawa**)² oraz rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie profilowania pomocy dla bezrobotnego (dalej: **Rozporządzenie**)³. Na podstawie ww. aktów prawnych wprowadzono mechanizm profilowania pomocy dla osób bezrobotnych. Rozwiązanie to od początku wzbudzało wiele kontrowersji i spotkało się z krytycznymi opiniami ze strony Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych (GIODO)⁴, Polskiego Komitetu Europejskiej Sieci Przeciwdziałania Ubóstwu EAPN Polska⁵ oraz Fundacji Panoptykon⁶. W trakcie prac legislacyjnych projektem przygotowanym przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej (MPiPS) zarzucano naruszanie: prawa do ochrony życia prywatnego, prawa do ochrony danych osobowych oraz zakazu dyskryminacji. Niestety, jak wskazują doniesienia medialne⁷ oraz kierowane do Fundacji Panoptykon listy obywateli, obawy organizacji społecznych i GIODO potwierdziły się w praktyce. Naszym zdaniem **przepisy oraz praktyka profilowania osób bezrobotnych nie spełnia standardów wymaganych przez Konstytucję RP oraz instrumenty międzynarodowej ochrony praw człowieka**, w tym Europejską Kartę Społeczną⁸ oraz Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych (MPPGSiK)⁹.

¹ Wystąpienie opracowane przez Jędrzeja Niklasa.

² Ustawa z dnia 14 marca 2014 r. o zmianie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2014.598).

³ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 maja 2014 r. w sprawie profilowania pomocy dla bezrobotnego (Dz.U.2014.631).

⁴ Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych prowadził intensywną korespondencję z Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej w sprawie profilowania pomocy dla osób bezrobotnych; część pism jest dostępna na stronie MPiPS,

<http://www.mpips.gov.pl/archiwum-projekty-aktow-prawnych-/archiwum-projekty-ustaw/rynek-pracy/r2014/ustawa-o-zmianie-ustawy-o-promocji-zatrudnienia-i-instytucjach-ryнку-pracy-oraz-niektorych-innych-ustaw-/>.

⁵ Ekspertyza komitetu EAPN Polska, Karolina Sztandar-Sztanderska: *Nie zrzucajmy całej winy na nieefektywne urzędy pracy i fikcyjnych bezrobotnych. Uwagi o niepożądanych konsekwencjach nowelizacji ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy*,

http://www.eapn.org.pl/wp-content/uploads/2013/10/Ekspertyza_3.pdf.

⁶ Stanowisko Fundacji Panoptykon w sprawie projektu rozporządzenia o profilowaniu pomocy dla bezrobotnego,

http://panoptykon.org/sites/panoptykon.org/files/panoptykon_profilowanie_bezrobotnych_rozporzadzenie_opinia_15.01.14.pdf.

⁷ Dziennik Gazeta Prawna, *Bezrobotni opuszczają rejestry. Na chwilę*, <http://serwis.gazetaprawna.pl/praca-i-kariera/artykuly/812851,bezrobotni-opuszczaja-rejestry-na-chwile.html>.

⁸ Europejska Karta Społeczna sporządzona w Turynie dnia 18 października 1961 r. (Dz.U.1999.8.67).

⁹ Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz.U.1977.38.169).

1. Delegacja ustawowe

Zgodnie z art. 33 ust. 2b Ustawy powiatowy urząd pracy ustala dla każdego bezrobotnego tzw. profil pomocy, który decyduje o udzielanych formach wsparcia. Art. 33 ust. 2c Ustawy wskazuje, że każdej osobie bezrobotnej może zostać przydzielony jeden z trzech profili pomocy. Przy ustalaniu profilu analizowane są dwie zmienne: oddalenie od rynku pracy oraz gotowość do wejścia na rynek pracy (§ 2 ust. 1 Rozporządzenia). Bierze się przy tym pod uwagę dane osobowe, których otwarty katalog został wskazany w § 2 ust. 2 i § 3 Rozporządzenia.

Profilowanie według rekomendacji Komitetu Ministrów państw członkowskich Rady Europy **stanowi swoisty proces przetwarzania danych osobowych**¹⁰. Konstytucja RP (art. 51 ust. 2) wskazuje, że każdorazowe przetwarzanie danych osobowych przez organy władzy publicznej stanowi ingerencję w autonomię informacyjną jednostki i jako takie powinno zostać poddane ocenie niezbędności oraz sprostać wymogom dotyczącym ograniczenia konstytucyjnych praw i wolności (art. 51 ust. 1 i 5 w związku z art. 31 ust. 3). **Na podstawie tych przepisów ograniczenia praw i wolności obywatelskich mogą być wprowadzane tylko i wyłącznie na mocy ustawy.**

Tymczasem zgodnie z art. 34a ust. 3c Ustawy minister właściwy do spraw pracy określa w drodze rozporządzenia sposób ustalania profilu pomocy oraz postępowanie w ramach profilu pomocy. Kluczowe kwestie związane z profilowaniem pomocy dla bezrobotnego, które powinny zostać rozstrzygnięte na poziomie ustawy, zostały pozostawione do regulacji na poziomie rozporządzenia. Uważamy, że takie zagadnienia, **jak katalog danych składających się na profil, ich transfer oraz pozyskiwanie z baz danych, okres przechowywania profilu czy zasady jego zmiany, powinny znaleźć się w Ustawie.** Tymczasem wielu z tych kwestii nie określono precyzyjnie nawet w Rozporządzeniu (por. uwagi poniżej). Dlatego naszej opinii Ustawa i Rozporządzenie nie spełniają wymaganych przez Konstytucję RP standardów.

2. Zgoda na utworzenie profilu

Art. 33 ust. 4 pkt 1a Ustawy stanowi, że podstawą dla utworzenia profilu pomocy jest zgoda wyrażona przez bezrobotnego. Taka konstrukcja pozostaje w sprzeczności z ugruntowaną w doktrynie prawnej definicją zgody na przetwarzanie danych osobowych i warunków, jakie musi spełniać takie oświadczenie woli. **W sytuacji ewidentnej nierówności między obywatelem a władzą publiczną zgoda nie może być uznana za wyrażoną swobodnie i dobrowolnie.** O występowaniu wady oświadczenia woli przesądza naszym zdaniem fakt, że **brak zgody na określenie profilu pomocy jest zagrożony sankcją w postaci pozbawienia statusu bezrobotnego.** W przypadku gdy od statusu bezrobotnego uzależniona jest możliwość uzyskania ubezpieczenia zdrowotnego czy zasiłku, nie sposób uznać, że zgoda jest wyrażona w sposób swobodny.

Z uwagi na powyższe argumenty rozwiązanie oparte na zgodzie bezrobotnego stanowi ewidentne naruszenie prawa do prywatności i ochrony danych osobowych. Z punktu widzenia władz publicznych konstrukcja zgody stanowi wygodną, bo nie wymagającą dodatkowego uzasadnienia, podstawę przetwarzania danych osobowych. Jednak rozwiązanie to stanowi obejście ogólnie obowiązujących zasad ochrony danych osobowych. Jak wskazał Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 20 listopada 2002 r. (syg. K 41/02): „względy celowości, ani wygody władzy nie uzasadniają naruszenia autonomii informacyjnej jednostki”. Uważamy więc,

¹⁰ Rekomendacja Komitetu Ministrów państw członkowskich Rady Europy w sprawie ochrony osób w związku z automatycznym przetwarzaniem danych osobowych podczas tworzenia profili, CM/Rec (2010)13.

że tworzenie profili pomocy nie powinno opierać się na zgodzie osoby poszukującej pracy. **Mechanizm profilowania powinien być oparty na precyzyjnie wskazanych w Ustawie podstawach, pod warunkiem że ustawodawca uzasadni niezbędność i adekwatność takiego przetwarzania danych.**

3. Katalog przetwarzanych danych

Zgodnie z § 2 ust. 1 Rozporządzenia przy ustalaniu profilu pomocy bierze się pod uwagę dwie zmienne: „oddalenie od rynku pracy” oraz „gotowość powrotu na rynek pracy”. Z kolei § 2 ust. 2 i 3 Rozporządzenia określają zakres danych wykorzystywanych przy profilowaniu. Niestety, Rozporządzenie wymienia tylko przykładowe informacje, od których może być uzależniony profil pomocy. Zgodnie z § 3 Rozporządzenia informacje potrzebne do określenia profilu są gromadzone dzięki karcie rejestracyjnej bezrobotnego oraz za pomocą wywiadu przeprowadzonego przez pracownika powiatowego urzędu pracy. Zakres informacji umieszczanych w karcie rejestracyjnej bezrobotnego został określony w rozporządzeniu w sprawie rejestracji bezrobotnych i poszukujących pracy¹¹. Natomiast przywidziany w Rozporządzeniu wywiad prowadzony przez pracownika powiatowego urzędu pracy pozwala na zbieranie i wykorzystywanie w celu profilowania praktycznie nieograniczonego katalogu informacji na temat bezrobotnego. **Taka konstrukcja w żaden sposób nie spełnia wymogu precyzyjnego i wyczerpującego wskazania w przepisach prawa katalogu informacji gromadzonych przez władze publiczne.**

W tym miejscu należy zaznaczyć, że w lipcu br. Fundacja Panoptykon uzyskała od MPiPS w drodze wniosku o udostępnienie informacji publicznej tzw. „Kwestionariusz profilowania pomocy dla bezrobotnego”¹². Dokument ten zawiera listę zbieranych danych oraz pytań zadawanych osobom bezrobotnym, na podstawie których ustalany jest ich profil. MPiPS niechętnie udostępnił ww. kwestionariusz, argumentując, że jego ewentualne opublikowanie doprowadzi do tego, że bezrobotni będą „uczyć się” odpowiedzi na zadawane pytanie. W konsekwencji – zdaniem MPiPS – doprowadzi to do tego, że profilowanie będzie nierzetelne i bezrobotni będą otrzymywali źle dopasowany rodzaj pomocy. Niestety dokument nie zawiera innych kluczowych informacji: katalogu odpowiedzi na pytania zadawane bezrobotnemu oraz wskazania, jak poszczególne informacje wpływają na ustalenie konkretnego profilu. Co więcej w reakcji na opublikowanie przez Fundację Panoptykon ww. kwestionariusza rzecznik prasowy MPiPS stwierdził, że dokument za jakiś czas ulegnie zmianie¹³. To sugeruje, że **minister właściwy ds. pracy ma absolutną dowolność w określaniu zakresu danych wykorzystywanych na potrzeby tworzenia profili pomocy.**

Wykorzystywanie podczas profilowania otwartego katalogu danych i związane z tym problemy (wskazane wyżej) przesądzają o tym, że sam proces ustalenia profilu – z punktu widzenia osoby bezrobotnej – nie ma przejrzystego charakteru. Żaden z przepisów Ustawy ani Rozporządzenia nie daje osobom profilowanym prawa do zapoznania się z logiką stojącą za procesem profilowania, czyli dowiedzenia się, w jaki sposób określone informacje wpływają na ustalenie ich profilu pomocy.

¹¹ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 12 listopada 2012 r. w sprawie rejestracji bezrobotnych i poszukujących pracy (Dz. U. z dnia 26 listopada 2012 r.).

¹² Fundacja Panoptykon, *Jakie pytania zawiera kwestionariusz profilowania bezrobotnych*, <http://panoptykon.org/wiadomosc/jakie-pytania-zawiera-kwestionariusz-profilowania-bezrobotnych>.

¹³ Dziennik Gazeta Prawna, *Pytania urzędników profilujące bezrobotnego dostępne w sieci*, <http://praca.gazetaprawna.pl/artykuly/809366,pytania-urzednikow-profilujace-bezrobotnego-dostepne-w-sieci.html>.

4. Zmiana profilu

Rozporządzenie wskazuje w § 9, że w czasie realizacji Indywidualnego Planu Działania na skutek zmiany w sytuacji bezrobotnego, z inicjatywy urzędu pracy lub samego bezrobotnego, może zostać stworzony nowy profil pomocy. Profilowanie jest procesem przetwarzania danych opartym na korelacjach statystycznych, z którym nieodzownie wiąże się ryzyko popełnienia błędu. Mimo to ani Ustawa, ani Rozporządzenie nie dopuszczają sytuacji, w której bezrobotny mógłby wnioskować o zmianę profilu pomocy, gdy uzna, że urząd pracy popełnił błąd już na etapie jego tworzenia. Jak wskazują doniesienia medialne, jedyną szansą na zmianę profilu jest dla osoby bezrobotnej wyrejestrowanie się z urzędu pracy i ponowne zarejestrowanie¹⁴. Niestety taka praktyka nie spełnia standardów dobrej administracji i jest upokarzająca dla obywateli.

Ustalenie profilu pomocy jest władczym działaniem organu państwa, wpływającym na sytuację bezrobotnego i możliwość korzystania przez niego z pomocy otrzymywanej od instytucji publicznych. W związku z tym uważamy, że **brak skutecznej procedury odwołania od ustalonego profilu pomocy stoi w sprzeczności z: art. 78 Konstytucji RP, z którego wynika możliwość zaskarżenia rozstrzygnięć wydanych w pierwszej instancji, oraz prawem obywateli do dobrej administracji, respektującej zasady sprawiedliwości proceduralnej, które ma swoje źródło w art. 2 Konstytucji RP, czyli zasadzie demokratycznego państwa prawnego.** Jak podkreśla w swoim orzecznictwie Trybunał Konstytucyjny, wszelkie postępowania prowadzone przez organy władzy publicznej w celu rozstrzygnięcia spraw indywidualnych powinny zapewniać wszechstronne i staranne zbadanie okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, umożliwiając sprawne rozpatrzenie sprawy w rozsądnym terminie¹⁵.

Ponadto art. 13 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności zapewnia prawo do skutecznego środka odwoławczego do właściwego organu państwowego. Sytuacja gdy przepisy prawa krajowego nie ustanawiają jakiegokolwiek procedury, w której zainteresowany mógłby zakwestionować zastosowany wobec niego środek prowadzi *eo ipso* do naruszenia art. 13 konwencji¹⁶. Brak procedury odwołania się od ustalenia profilu pomocy narusza standardy sprawiedliwości proceduralnej, uniemożliwiając wypowiedzenie się co do zasadności rozstrzygnięcia i przedstawienia własnego stanowiska przez bezrobotnego oraz dokonania ponownej weryfikacji przydzielonego profilu.

5. Nierówny dostęp do różnych form wsparcia

Art. 33 ust. 2c Ustawy wskazuje na formy pomocy, które stosowane są w ramach poszczególnych profili. W przypadku profilu I urząd pracy może zastosować m.in. pośrednictwo pracy oraz poradnictwo zawodowe. Dla profilu II zarezerwowane są usługi i instrumenty rynku pracy, działania aktywizacyjne zlecone przez urząd pracy oraz inne formy pomocy, z wyłączeniem Programu Aktywizacja i Integracja, o którym mowa w art. 62a Ustawy. Z kolei osoby zakwalifikowane do profilu III można przydzielić do Programu Aktywizacja i Integracja oraz proponować im działania aktywizacyjne zlecone przez urząd pracy, programy specjalne, skierowanie do zatrudnienia wspieranego u pracodawcy lub podjęcie pracy w spółdzielni socjalnej zakładanej przez osoby prawne oraz – w uzasadnionych przypadkach – poradnictwo zawodowe.

¹⁴ Patrz przyp. 6.

¹⁵ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 czerwca 2006 r., sygn. K 53/06.

¹⁶ L. Garlicki (red.), *Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Tom I. Komentarz do artykułów 1-18*, Wydawnictwo C. H. Beck, 2010, Warszawa.

Analiza przepisów ustawy wskazuje, że w wielu przypadkach organizowanie przez powiatowe urzędy pracy oraz jednostki samorządu terytorialnego konkretnych form wsparcia ma charakter fakultatywny (np. Program Aktywizacja i Integracja, art. 62a Ustawy). W praktyce jest ono uzależnione od środków finansowych i organizacyjnych, jakimi dysponują te podmioty. Problem ten dotyczy w szczególności form wsparcia proponowanych dla III profilu pomocy. W konsekwencji osoby zakwalifikowane do tego profilu mogą nie uzyskać żadnej pomocy ze strony powiatowego urzędu pracy. Dowodzi tego praktyka i wypowiedzi przedstawicieli MPiPS¹⁷. Podobna sytuacja dotyczy osób zakwalifikowanych do profilu I. W ich wypadku pula dostępnych form wsparcia jest również bardzo ograniczona. Tymczasem sama procedura profilowania sprawia, że w profilu I mogą znaleźć się osoby, które – nawet zdaniem urzędników powiatowych urzędów pracy – wymagają intensywnych form aktywizacji¹⁸.

Pomoc udzielana osobom bezrobotnym może więc być różna w zależności od przydzielonego profilu pomocy oraz korzystania z usług konkretnego powiatowego urzędu pracy. O przydzieleniu określonego profilu decydują takie cechy jak: wiek, płeć czy niepełnosprawność. W praktyce może więc dochodzić do różnicowania sytuacji konkretnej osoby bezrobotnej ze względu na wymienione powyżej kryteria, co można uznać za stosowanie zakazanych praktyk dyskryminacyjnych. Naszym zdaniem utrzymywanie takiego stanu rzeczy może stanowić **naruszenie art. 32 i art. 33 ust. 1 Konstytucji RP, art. 1 ust. 3 Europejskiej Karty Społecznej oraz art. 6 ust. 2 w zw. z art. 2 ust. 2 oraz art. 3 Międzynarodowego Paktu Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych**.

Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie podkreślał, że z zasady równości, wyrażonej w art. 32 ust. 1 Konstytucji, wynika nakaz jednakowego traktowania podmiotów prawa w obrębie określonej klasy (kategorii). Wszystkie podmioty prawa charakteryzujące się w równym stopniu daną cechą istotną (relewantną), powinny być traktowane równo, a więc według jednakowej miary, bez zróżnicowań, zarówno dyskryminujących, jak i faworyzujących. Ponadto Trybunał wskazał, że „jeżeli prawodawca różnicuje podmioty prawa, które charakteryzują się wspólną cechą istotną, to wprowadza on odstępstwo od zasady równości. Jest ono dopuszczalne, jeżeli zostały spełnione trzy warunki: po pierwsze, wprowadzone przez prawodawcę różnicowania muszą być racjonalnie uzasadnione (muszą mieć związek z celem i treścią przepisów, w których zawarta jest kontrolowana norma); po drugie, waga interesu, któremu ma służyć różnicowanie podmiotów podobnych, musi pozostawać w odpowiedniej proporcji do wagi interesów, które zostaną naruszone w wyniku różnego traktowania podmiotów podobnych; po trzecie, różnicowanie podmiotów podobnych musi znajdować podstawę w wartościach, zasadach lub normach konstytucyjnych”¹⁹.

O zasadzie równego traktowania wielokrotnie orzekał również Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE). W kontekście problemu profilowania osób bezrobotnych warto przywołać wyrok w sprawie Association Belge des Consommateurs Test-Achats ASBL i inni przeciwko

¹⁷ Sekretarz Stanu w MPiPS Jacek Męcina: „Nie jest więc prawdą i to jest pewnie szok pierwszego okresu wprowadzania ustawy, że osoby przypisane do trzeciego profilu pomocy są tej pomocy pozbawione. Instrumentów jest bardzo dużo, właściwie każdy instrument połączony z usługą dodatkowego wsparcia, czy to psychologicznego czy zdrowotnego jest możliwy. Problem w tym, że Urzędy Pracy muszą także wystartować z tymi nowymi rozwiązaniami. Jesteśmy w dość trudnym okresie wdrażania tych rozwiązań”, Radio PiN, wypowiedź z 30 lipca 2014, http://www.radiopin.pl/goscie/2047/Jacek_Mecina oraz PAP: Podkarpackie. Najwięcej bezrobotnych wymagających wsparcia, depesza z 19 lipca 2014 roku, http://wyborcza.pl/1,91446,16348708,Podkarpackie_Najwiecej_bezrobotnych_wymagajacych.html.

¹⁸ Rzeczpospolita, Profilowanie szkodzi bezrobotnym, <http://prawo.rp.pl/artukul/1123119.html>.

¹⁹ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 19 lutego 2001 r., sygn. SK 14/00.

Belgii. Trybunał zwrócił w nim uwagę, że zagrożenia dyskryminacji związane z profilowaniem mogą wystąpić np. przy ustalaniu wysokości składki ubezpieczeniowej. Uznał on, że „w celu zapewnienia równego traktowania kobiet i mężczyzn stosowanie płci jako czynnika aktuarialnego nie powinno powodować dla ubezpieczonych różnic w odniesieniu do składek i świadczeń”²⁰.

Z kolei w sprawie dotyczącej wysokości składki emerytalnej, rzecznik generalny TSUE – zwracając uwagę na relacje między wykorzystaniem danych statystycznych a dyskryminacją – zauważył, że „można by wyobrazić sobie sytuację (która jest jak najbardziej prawdopodobna), w której dane statystyczne pokazują, iż członkowie jednej grupy etnicznej żyją średnio dłużej niż członkowie innej grupy etnicznej. Uwzględnianie tych różnic przy określaniu korelacji pomiędzy wkładami a uprawnieniami w ramach wspólnotowego systemu emerytalnego byłoby całkowicie niedopuszczalne”²¹.

Art. 1 ust. 3 i 4 (prawo do pracy) Europejskiej Karty Społecznej obligują państwa-strony do zagwarantowania każdemu dostępu do służby zatrudnienia oraz odpowiedniego poradnictwa zawodowego, szkolenia i readaptacji zawodowej. Korzystanie z praw gwarantowanych przez Europejską Kartę Społeczną – w tym prawa do pracy – powinno być zapewnione bez dyskryminacji ze względu na rasę, kolor, płeć, religię, poglądy polityczne, pochodzenie narodowe lub społeczne. Z kolei art. 6 ust. 1 MPPGSiK zobowiązuje państwa-strony do uznania prawa do pracy. Wśród kroków, które powinny podjąć państwa-strony w celu osiągnięcia jego pełnej realizacji, jest m.in. zapewnienie programów technicznego i zawodowego poradnictwa i szkolenia (art. 6 ust. 2 MPPGSiK). Dodatkowo art. 2 ust. 2 MPPGSiK obliguje państwa-strony do zagwarantowania realizacji praw wymienionych w pakcie – w tym prawa do pracy – bez żadnej dyskryminacji ze względu na rasę, kolor skóry, płeć, język, religię, poglądy polityczne lub inne, pochodzenie narodowe lub społeczne, sytuację majątkową, urodzenie lub jakiegokolwiek inne okoliczności. Art. 3 MPPGSiK przewiduje natomiast, że kobiety i mężczyźni powinni mieć prawo równego dostępu do korzystania z praw zawartych w pakcie. Obowiązki wynikające z art. 2 ust. 2 i art. 3 MPPGSiK państwa-strony mają zrealizować bez zbędnej zwłoki. Nie ulega więc żadnej wątpliwości, że państwa-strony – w tym Polska – są zobowiązane do ustanowienia i zagwarantowania równego dostępu do wsparcia oferowanego w ramach pomocy dla osób bezrobotnych. Pogląd taki reprezentowany jest również przez Komitet Praw Gospodarczych, Społecznych i Politycznych²². Według komitetu dyskryminacja w zakresie dostępu do pomocy dla osób bezrobotnych, stanowi złamanie postanowień MPPGSiK²³.

Oczywiście prawodawca w uzasadnionych przypadkach może stosować zróżnicowane traktowanie w zakresie dostępu do wsparcia przy poszukiwaniu pracy. Jak uznał Trybunał Konstytucyjny: „zasada równości nie zakazuje różnicowania sytuacji prawnej adresatów danej regulacji prawnej, ale różnicowanie to musi znajdować oparcie w odrębnościach charakterystyki poszczególnych kategorii adresatów”²⁴. Przepisy pozwalają na stosowanie specjalnych środków dla uwzględnienia specyficznych potrzeb osób, które mają trudności w znalezieniu zatrudnienia.

²⁰ Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 1 marca 2011 r., sygn. C-236/09.

²¹ Opinia Rzecznika Generalnego F. G. Jacobsa przedstawiona w dniu 27 października 2005 r. w sprawie C-227/04 P.

²² Komentarz Generalny Komitetu Praw Gospodarczych, Społecznych i Politycznych nr 18 dotyczący prawa do pracy z dnia 24 listopada 2005 r., UN Doc. E/C.12/GC/18, paragraf 26.

²³ Ibidem, par. 32.

²⁴ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 29 czerwca 2001 r., K 23/00.

Takie działanie jest wręcz wskazane i stanowi warunek respektowania prawa do pracy²⁵. Czynnikiem uzasadniającym odmienne traktowanie podmiotów podobnych może być m.in. zasada sprawiedliwości społecznej.

W przypadku profilowania pomocy dla osoby bezrobotnej nie znajdujemy jednak uzasadnienia dla zróżnicowanego traktowania. Problemy z nim związane szczególnie dotyczą osób, którym przydzielono profil III. Pomimo że zazwyczaj są to osoby już wykluczone społecznie i wymagające szczególnego wsparcia, powiatowe urzędy pracy często nie oferują im żadnej formy pomocy, co jest bezpośrednim wynikiem przydzielenia im konkretnego profilu.

* * *

Uważamy, że przepisy regulujące kwestie profilowania pomocy dla osób bezrobotnych w istotny sposób ograniczają fundamentalne prawa i wolności człowieka – prawo do prywatności, prawo do pracy czy wolność od dyskryminacji. W przypadku stworzenia nowego mechanizmu przetwarzania danych – szczególnie tak podatnego na błędy i nadużycia jak profilowanie – prawodawca powinien zadbać o to, by jego uregulowanie było bardzo precyzyjne i transparentne dla obywateli. Profilowanie osób bezrobotnych może prowadzić do ograniczenia równego dostępu do oferowanych przez powiatowe urzędy pracy form wsparcia dla bezrobotnych. Skala problemu oraz fundamentalne zastrzeżenia co do zgodności przepisów Ustawy i Rozporządzenia z Konstytucją RP oraz ratyfikowanymi przez Polskę aktami prawa międzynarodowego uzasadnia wypowiedzenie się w tej materii przez Trybunał Konstytucyjny.

²⁵ Ewa Staszewska, *Środki prawne przeciwdziałania bezrobociu*, Wolters Kluwer, 2010, Warszawa.